

тическо въздействие).

И макар да е далеч от класическите представи за вестника като инструмент за масово политическо въздействие, цариградската преса през 70-те години на XIX в. на практика успява да възпита в публиката си важни компетенции за ориентация в сложната и динамична панорама от политически смисли и идентификации, с което своевременно подпомага аудиторията в правилния и граждански избор. Докато през XX век мощният манипулативен конструктивизъм намери своя образен синтез в метафората на Ст. Лец „Прозорецът към света може да се закрие и с вестник“, то будното, но не особено мобилно българско общество на XIX в. в повечето случаи „открива“ света и измерва себе си преимуществено чрез вестника.

¹ Емпиричният материал, на базата на който могат да се осъществяват наблюденията върху проявите на родната възрожденска политическа култура, се съдържа в българските цариградски вестници, които действително изграждат медийната среда през това последно предосвобожденско десетилетие и функционират като благодатна национална институция, координатор и посредник между „периферията“ и „центъра“ на държавата („Турция“, „Право“, „Македония“, „Напредък“, „Источно време“, „Ден“, „Век“, „XIX-и век“, „Цариград“, „Сутрина“).

² И все пак печатът отказва да признае политическия статут на родните ни журналисти: „... *Работата е, че политическите вестници се мислят сичките за политически мъже, - и това не е, трябва да го кажем, съвършено истина. Разликата е голяма помежду един политически мъж и един вестникарин, който пише върху политиката.*“ Докато търси разликата между политическия репортер и политика, този материал (вероятно преводен) на в. „Турция“ убеждава читателите, че не личността и идеологията на журналиста прави значима работата му, а проблематиката, информацията, която той с хъс преследва и с ентузиазъм поднася и тълкува на публиката си. Друга съществена разлика между двете групи се изразява в качествата им - докато политикът трябва да притежава убеждения, твърдост, упоритост, целеустременост, воля, дарба за власт, харизма, способност да доминира и управлява, да бъде водач, то политическият вестникар трябва да има „*телослужение*“ [?!] („Вестникарина I“, в. „Турция“, бр. 18, 21 юни 1869, с. 2-3).

³ НБКМ-БИА, Фонд № 112 (Светослав Миларов), а.е. № 97, л. 102. От писмо на Иван Найденов, Цариград, до Миларов, Загреб, с дата 3 юни 1875, става ясно, че средният тираж на в. „Напредък“ по това време е около 600, на „Век“ с редактор Марко Балабанов - между 500 и 550 броя. Найденов предполага, че абонатите на „Источно време“ са приблизително толкова, и се съмнява в сведенията на Н. Генович: „...*имали до 800, но аз не вярвам; Генович ползва...*“.

⁴ Един от най-известните изследователи на политическата партия, Морис Дюверже, приема за дефинитивен показател инфраструктурното състояние на политическата организация - т.е. структурата е по-важна от идейните позиции, за да се сдобие една организация със статута на политическа партия.

Близнашки, Г. Относно същността на политическото. - В: Шмит, Карл. Понятието за полити-